

נתונים על הסיוע לעסקים במהלך משבר הקורונה

מסמך זה נכתב לבקשת חבר הכנסת אוסמה סעדי ולקראת דיון בוועדת הכלכלה ב-4 בינואר 2022, בנושא "תמיכת המדינה בעסקים שנפגעו מהקורונה בענפי התעופה, התיירות והפנאי". במסמך מוצגים נתונים על תקציבי תוכניות הסיוע לעסקים שנפגעו ממשבר הקורונה, ביצועי הקרנות בערבות מדינה, נתונים על פתיחות וסגירות של עסקים ונתונים על ענף תיירות ושירותי הארחה.

1. נתונים על ביצוע תקציבי תוכניות הסיוע לעסקים בקורונה

תוכנית הסיוע הכלכלי הרב-שנתית להתמודדות עם משבר הקורונה לשנים 2021-2022 מתקצבת בכ-187.1 מיליארד ש"ח.¹ לוח 1 להלן מציג את התקצוב והביצוע בפועל של התוכנית לפי קטגוריות סיוע.

לוח 1 - תקציבי תוכנית הסיוע הכלכלי להתמודדות עם משבר הקורונה (במיליארדי ש"ח)²

סוג סיוע	תקציב	ביצוע במזומן	שיעור ביצוע	התחייבויות	סך מזומן התחייבויות	שיעור ביצוע מזומן והתחייבויות
ביטחון סוציאלי	73.5	70.5	96.0%	0.43	71.0	96.6%
האצה ופיתוח המשק	9.6	3.7	38.4%	2.88	6.5	68.5%
המשכיות עסקית	70.2	60.5	86.3%	0.58	61.1	87.1%
מענה בריאותי ואזרחי	33.9	25.2	74.3%	4.45	29.6	87.5%
סך הכול	187.1	159.9	85.5%	8.34	168.3	89.9%

מהלוח אפשר לראות כי סך הביצוע במזומן של תוכניות הסיוע הוא 159.9 מיליארד ש"ח, המהווים כ-85.5% מתוך סך התקציב. סך הביצוע כולל התחייבויות הוא 168.3 מיליארד ש"ח, כלומר שיעור ביצוע של 89.9%. אפשר לראות כי בקטגוריית הסיוע "המשכיות עסקית" הכוללת את תקציבי הסיוע לעסקים - מתוך תקציב של 70.2 מיליארד ש"ח, בוצע במזומן 60.5 מיליארד ש"ח, כלומר שיעור ביצוע של 86.3%, וסך הביצוע (כולל התחייבויות) הוא 61.1 מיליארד ש"ח, כלומר שיעור ביצוע כולל של 87.1%.

בלוח 2 להלן מוצגים נתוני התקציב והביצוע של תוכניות הסיוע לעסקים במשבר הקורונה תחת קטגוריית "המשכיות עסקית".

¹ משרד האוצר, [ביצוע תקציב והכנסות המדינה ממסים נובמבר 2021](#), דצמבר 2021. יש לציין כי בנוסף לסכום זה, תוקצבה מסגרת נוספת של 10 מיליארד ש"ח בשנת 2022 לצורך התמודדות עם משבר הקורונה.

² ש.ם.

לוח 2 – תקציבי תוכניות הסיוע לעסקים להתמודדות עם משבר הקורונה (במיליוני ש"ח)³

תוכניות סיוע לעסקים	תקציב	ביצוע במזומן	שיעור ביצוע	התחייבויות	סך מזומן והתחייבויות	ביצוע מזומן והתחייבויות
קרן הלוואות בערבות מדינה לעסקים קטנים	22,276	21,251	95.4%	-	21,251	95.4%
סיוע לעסקים - מענק סוציאלי ומענק הוצאות קבועות	18,455	18,237	98.8%	-	18,237	98.8%
דחיות תשלומים והקדמות מענקים והחזרים	4,234	4,234	100.0%	-	4,234	100.0%
שיפוי רשויות מקומיות ועסקים בגין הנחה בארנונה	3,560	3,394	95.3%	61	3,455	97.1%
קרן הלוואות בערבות מדינה לעסקים בסיכון	2,923	2,791	95.5%	-	2,791	95.5%
ביטוח אשראי ספקים	2,625	2,377	90.6%	-	2,377	90.6%
סיוע לענפי משק במשבר- משרדי התיירות והתחבורה	2,030	1,802	88.8%	66	1,868	92.0%
קרן הלוואות בערבות מדינה לעסקים גדולים	1,835	1,835	100.0%	-	1,835	100.0%
סיוע לעסקים - מענק עידוד תעסוקה	1,698	1,660	97.7%	14	1,674	98.6%
מענק חד פעמי לעסקים שנפגעו באופן משמעותי בשנת 2020	1,535	1,419	92.5%	-	1,419	92.5%
הטבת פחת מואץ	2,000	840	42.0%	-	840	42.0%
סבסוד ריבית הלוואות בערבות מדינה	819	314	38.3%	431	745	91.0%
מענקי סיוע לפיתוח תשתיות בעסקים קטנים ובינוניים	413	296	71.7%	-	296	71.7%
החזר מקדמות	3,000	56	1.9%	-	56	1.9%
מענק לשימור עובדים בעקבות סגר חגים	38	28	74.5%	9	37	98.2%
דחיה / הנחה באגרות על רישיונות עסקים	133	0	0.0%	-	-	0.0%
הרחבת ביטוח אשראי ספקים	2,600	0	0.0%	-	-	0.0%
סך הכול	70,175	60,535	86.3%	581	61,116	87.1%

מהלוח אפשר לראות את פירוט תוכניות הסיוע לעסקים במסגרת התוכנית להתמודדות עם משבר הקורונה. כך, קרנות הלוואה בערבות מדינה לעסקים קטנים תוקצבו בכ-22.3 מיליארד ש"ח, ובוצעו 21.3 מיליארד ש"ח, כלומר שיעור ביצוע של 95.4%. הסיוע לעסקים שניתן באמצעות מענקים סוציאליים ומענקי הוצאות קבועות תוקצב בכ-18.5 מיליארד ש"ח, ובוצע 18.2 מיליארד ש"ח, כלומר שיעור ביצוע של 98.8%.⁴ בנוסף, ניתן לראות כי יש מספר תוכניות סיוע בהן שיעורי הביצוע נמוכים: הטבת פחת מואץ – תוקצבה בכ-2 מיליארד ש"ח ובוצעו בפועל כ-840 מיליון ש"ח (42%); החזר מקדמות של רשות המיסים תוקצב בכ-3 מיליארד ש"ח ובוצעו בפועל 56 מיליון ש"ח (1.9%) ותוכניות של דחיה/הנחה באגרות על רישיונות עסקים והרחבת ביטוח אשראי ספקים לא תוקצבו בפועל כלל.

1.1 נתונים עדכניים על ביצועי קרנות הלוואה בערבות מדינה לעסקים

בלוח 3 להלן מוצגים נתונים על הלוואות בקרן בערבות מדינה בחלוקה למסלולים, נכון ל-3 בינואר 2022.

לוח 3 - מספר וסכום הלוואות לעסקים קטנים ובינוניים בקרן בערבות מדינה (נכון לינואר 2022)⁵

נתון	מסלול כללי	מסלול בסיכון מוגבר	סך הכול
מספר הבקשות להלוואות	137,790	11,047	148,837
מספר הבקשות שטופלו	110,856	9,759	120,615
אחוז הבקשות שטופלו	80.5%	88.3%	81.0%
מספר הלוואות שאושרו מאלו שטופלו	63,359	6,192	69,551
שיעור הלוואות שאושרו	57.2%	63.4%	57.7%

³ ש.ם.

⁴ להרחבה: נעם בוטוש, [תיאור המענקים לעסקים ולעצמאים שנפגעו ממשבר נגיף הקורונה](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, נובמבר 2020.

⁵ גל לנדו, אגף החשב הכללי במשרד האוצר, דוא"ל, 3 בינואר 2022.

נתון	מסלול כללי	מסלול בסיכון מוגבר	סך הכול
מספר ההלוואות שנדחו מאלו שטופלו	47,497	3,567	51,064
שיעור ההלוואות שנדחו	42.8%	36.6%	42.3%
סכום ההלוואות שאושרו (במיליארדי ש"ח)	21.4	2.7	24.1
סכום הלוואה ממוצעת (באלפי ש"ח)	337.1	443.2	346.5

מהלוח עולה כי בסך הכול נכון ל-3 בינואר 2022: **אושרו** 69,551 בקשות, **57.7%** מסך הבקשות שטופלו; **נדחו** 51,064 בקשות, **42.3%** מסך הבקשות שטופלו; סך ההלוואות שאושרו הוא **כ-24.1 מיליארד ש"ח** וסכום ההלוואה הממוצעת שאושרה הוא **כ-346.5 אלפי ש"ח**. בחלוקה לפי מסלולים, אפשר לראות כי במסלול בסיכון מוגבר אושרו **63.4%** מסך הבקשות שטופלו בהשוואה ל-**57.2%** במסלול הכללי וכי סכום ההלוואה הממוצעת הוא **כ-443.2 אלף ש"ח** בהשוואה ל-**כ-337.1 אלף ש"ח** במסלול הכללי.

בלוח 4 להלן מוצגים נתוני ביצוע של הקרן בערבות מדינה, בחלוקה לפי ענף כלכלי ראשי, על פי הגדרות הלמ"ס.

לוח 4 - מספר וסכום ההלוואות בחלוקה לפי ענף כלכלי ראשי⁶

ענף כלכלי	בקשות שטופלו	הלוואות שאושרו	שיעור שאושרו	מספר הלוואות שנדחו	שיעור שנדחו	הלוואות שאושרו (במיליוני ש"ח)	שיעור מסך הכול	הלוואה ממוצעת (באלפי ש"ח)
מסחר סיטוני וקמעוני; תיקון כלי רכב	13,646	9,015	66.1%	4,631	33.9%	5,296.3	22.0%	587.5
תעשייה וחרושת	4,564	3,171	69.5%	1,393	30.5%	2,444.2	10.1%	770.8
בינוי	6,676	4,074	61.0%	2,602	39.0%	2,000.9	8.3%	491.1
שירותי אירוח ואוכל	4,587	2,973	64.8%	1,614	35.2%	1,512.1	6.3%	508.6
שירותים מקצועיים, מדעיים וטכניים	5,365	3,481	64.9%	1,884	35.1%	1,132.5	4.7%	325.3
שירותי ניהול ותמיכה	2,340	1,452	62.1%	888	37.9%	878.3	3.6%	604.9
שירותי תחבורה, אחסנה, דואר	2,641	1,544	58.5%	1,097	41.5%	863.5	3.6%	559.2
מידע ותקשורת	2,254	1,310	58.1%	944	41.9%	584.2	2.4%	445.9
חקלאות, ייעור ודיג	816	561	68.8%	255	31.3%	343.1	1.4%	611.6
אמנות, בידור ופנאי	1,687	979	58.0%	708	42.0%	339.9	1.4%	347.2
שירותי בריאות ושירותי רווחה וסעד	1,383	865	62.5%	518	37.5%	338.0	1.4%	390.8
פעילויות בנדל"ן	1,328	753	56.7%	575	43.3%	254.2	1.1%	337.6
חינוך	1,022	607	59.4%	415	40.6%	236.9	1.0%	390.3
שירותים אחרים	1,289	746	57.9%	543	42.1%	196.0	0.8%	262.8
שירותים פיננסיים ושירותי ביטוח	952	557	58.5%	395	41.5%	175.0	0.7%	314.2
אספקת מים; שירותי ביוב, טיפול באשפה	125	78	62.4%	47	37.6%	60.4	0.3%	774.6
כרייה וחציבה	37	24	64.9%	13	35.1%	20.7	0.1%	860.8
אספקת חשמל, גז, קיטור ומיזוג אוויר	33	21	63.6%	12	36.4%	10.1	0.0%	479.2
משקי בית כמקומות תעסוקה;	9	7	77.8%	2	22.2%	5.4	0.0%	772.3
מינהל ציבורי ומקומי	5	4	80.0%	1	20.0%	0.5	0.0%	132.5
ארגונים וגופים חוץ-מדינתיים	3	1	33.3%	2	66.7%	0.1	0.0%	130.0
לא ידוע	69,853	37,328	53.4%	32,525	46.6%	7,408.5	30.7%	198.5
סך הכול	120,615	69,551	57.7%	51,064	42.3%	24,100.6	100.0%	346.5

מהלוח אפשר לראות את ההלוואות שניתנו בעבור הענפים: שירותי אירוח ואוכל ואמנות, בידור ופנאי. כך עבור **ענף שירותי אירוח ואוכל** אושרו 2,973 בקשות להלוואות, **64.8%** מהבקשות שנידונו. סכום ההלוואות שאושרו בענף זה הוא **1.5 מיליארד ש"ח**, כאשר סכום הלוואה ממוצעת הוא **כ-508 אלף ש"ח**. בענף **אמנות, בידור ופנאי** אושרו 979 בקשות להלוואות, שהם **58%** מהבקשות שנידונו. סכום ההלוואות שאושרו בענף זה הוא **כ-340 מיליון ש"ח**, וסכום הלוואה ממוצעת הוא **כ-347.2 אלף ש"ח**.

⁶ שם; הלמ"ס, [הסיווג האחד של ענפי הכלכלה 2011 \(מהדורה מעודכנת\)](#), כניסה: 21 בינואר 2021.

בלוח 5 להלן מוצגים נתוני ההלוואות של הקרן בפילוח לפי סוג היישוב שבו נמצא העסק.

לוח 5 - מספר וסכום ההלוואות של הקרן לעסקים קטנים ובינוניים בחלוקה לפי סוג יישוב⁷

סוג היישוב	בקשות שטופלו	הלוואות שאושרו	שיעור שאושרו	הלוואות שנדחו	שיעור שנדחו	הלוואות שאושרו (במיליארדי ש"ח)	שיעור מסך הכול	הלוואה ממוצעת (באלפי ש"ח)
ערבי	17,910	9,517	53.1%	8,393	46.9%	2.4	9.8%	248.8
יהודי	76,151	44,778	58.8%	31,373	41.2%	16.1	66.8%	359.7
ערים מעורבות	26,554	15,256	57.5%	11,298	42.5%	5.6	23.3%	368.7
סך הכול/ממוצע	120,615	69,551	57.7%	51,064	42.3%	24.1	100.0%	346.5

מהלוח עולה כי עבור עסקים ביישובים ערביים טופלו 17,910 בקשות, מהן אושרו 9,517 הלוואות – **53.1%**, נמוך מעט בהשוואה לשיעור האישרים בממוצע הארצי שהוא **57.7%**. סכום ההלוואות שאושרו לעסקים ביישובים ערביים היה **כ-2.4 מיליארד ש"ח** – **9.8%** מסך כל ההלוואות שאושרו. סכום הלוואה ממוצעת שאושרה ביישובים ערביים הוא כ-248.8 אלף ש"ח, נמוך ב-**28.2%** מסכום הלוואה בממוצע הארצי. בנוסף, מפילוח נתוני ההלוואות **במסלול בסיכון מוגבר**, עולה כי שיעור האישרים של הלוואות לעסקים ביישובים ערביים הוא **כ-54.4%** בהשוואה ל-**63.4%** בממוצע הארצי. סכום הלוואה ממוצעת שאושרה לעסקים ביישובים ערביים הוא **כ-244 אלפי ש"ח**, נמוך ב-**45%** מסכום הלוואה בממוצע הארצי.⁸

2. נתונים על פתיחות וסגירות של עסקים

בלוח 6 להלן מוצגים נתונים ואומדנים על מספר העסקים שנפתחו ונסגרו בשנים 2019-2021.

לוח 6 - נתונים ואומדנים על פתיחות וסגירות של עסקים (2019-2021)⁹

שנה	חברת דן אנד ברדסטריט		הלמ"ס	
	פתיחות	סגירות	תוספת/הפחתה נטו	תוספת/הפחתה נטו
2019	56,000	45,000	11,000	58,957
2020	45,000	70,000	-25,000	51,436
2021	63,000	46,000	17,000	-

מהלוח אפשר לראות כי בשנת 2019 הייתה תוספת נטו של 11-14 אלף עסקים למשק בישראל. בשנת 2020 על פי נתוני הלמ"ס, נוספו נטו למשק 13,227 עסקים. עם זאת, יש לציין כי ייתכן חלק מהעסקים בשנה זו אמנם לא נסגרו טכנית ברישומי רשות המיסים אך הם בפועל הפסיקו לפעול כאשר אחד השיקולים של אי-סגירת העסק בשנת 2020 הוא הרצון של בעלי עסקים להמשיך ולקבל את מענקי הסיוע לעסקים.¹⁰ כך, על פי אומדנים של חברת דן אנד ברדסטריט בפועל הייתה **ירידה נטו של כ-25 אלף עסקים בשנת 2020**, כשמתוך כ-70 אלף עסקים שנסגרו בשנה

⁷ גל לנדו, אגף החשב הכללי במשרד האוצר, דוא"ל, 3 בינואר 2022; הגדרת סוג היישוב נעשתה על פי הגדרת הלמ"ס – [יישובים בישראל](#) - [קובצי יישובים](#), 21 ביולי 2020. היישובים הבדואים סווגו כחלק מהיישובים הערביים. החלוקה נעשתה בהתאם ליישוב בו רשום העסק. כך, עסק בבעלות ערבי הממוקם ביישוב יהודי יופיע בטבלה תחת יישובים יהודיים וכן להיפך.

⁸ שם.

⁹ למ"ס, [עוסקים ופדיון בענפי הכלכלה על פי מס ערך מוסף, 2018 - 2020](#), אוקטובר 2021; דן אנד ברדסטריט, [תמונת מצב המשק - מבט קדימה לשנת 2021](#), מרץ 2021; דן אנד ברדסטריט, [תמונת מצב המשק מוכיחה: 2021 היא שנת החזרה למסלול הצמיחה](#), דצמבר 2021.

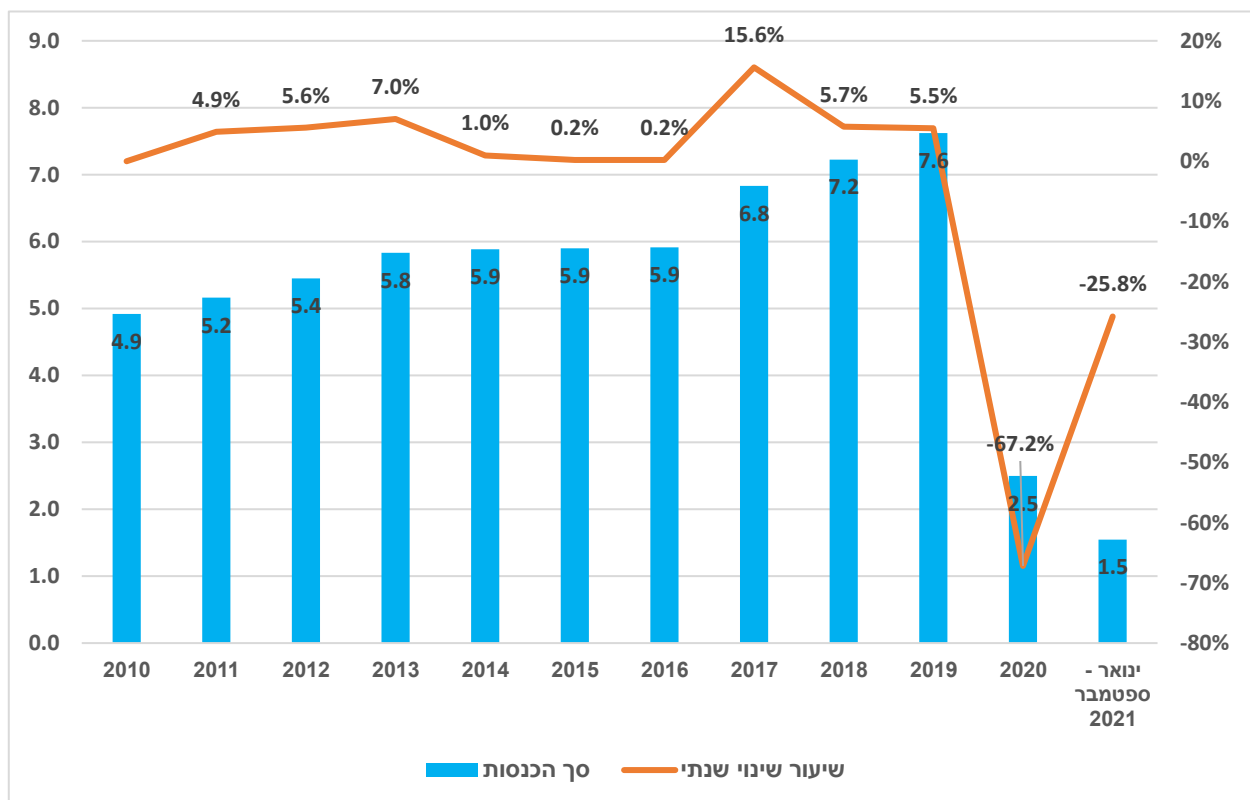
¹⁰ רשות המיסים, [ניתוח נתוני מע"מ על סמך דיווחי העוסקים לחודשים מאי-יוני 2020](#), 9 באוגוסט 2020.

זו – 4,000 היו בענף המסעדות, כ-2,000 בענפי עבודות בניה ושיפוצים, כ-1,200 בתחום הסעות ותחבורה וכ-950 בענפי אופנה והלבשה.¹¹ בנוסף, על פי אומדני החברה לשנת 2021, צפויה תוספת נטו של כ-17 אלף עסקים, כאשר 46 אלף עסקים צפויים להסגר, מהם: 3,000 בענף המסעדות, 1,000 בענף עבודות הבנייה והשיפוצים וכ-750 חנויות אופנה והלבשה.¹²

3. נתונים על תיירות ושירותי הארחה

בתרשים 1 להלן מוצגות ההכנסות מתיירות בישראל בשנים 2010-2021.

תרשים 1 - סך ההכנסות מתיירות זרה בישראל (במיליארדי דולרים, 2010-2021)¹³

מהתרשים אפשר לראות כי בשנים 2010-2019 גדלו ההכנסות מתיירות מ-4.9 מיליארד ש"ח לכ-7.6 מיליארד ש"ח, כלומר **גידול מצטבר של 55%**. בשנת 2020 בעקבות משבר הקורונה וההגבלות על התעופה והתיירות חלה **ירידה של 67.2%** בהכנסות מתיירות. בינואר-ספטמבר 2021 סך ההכנסות מתיירות זרה היה כ-1.5 מיליארד ש"ח, **ירידה של 25.8%** בהשוואה לתקופה המקבילה בשנת 2020.

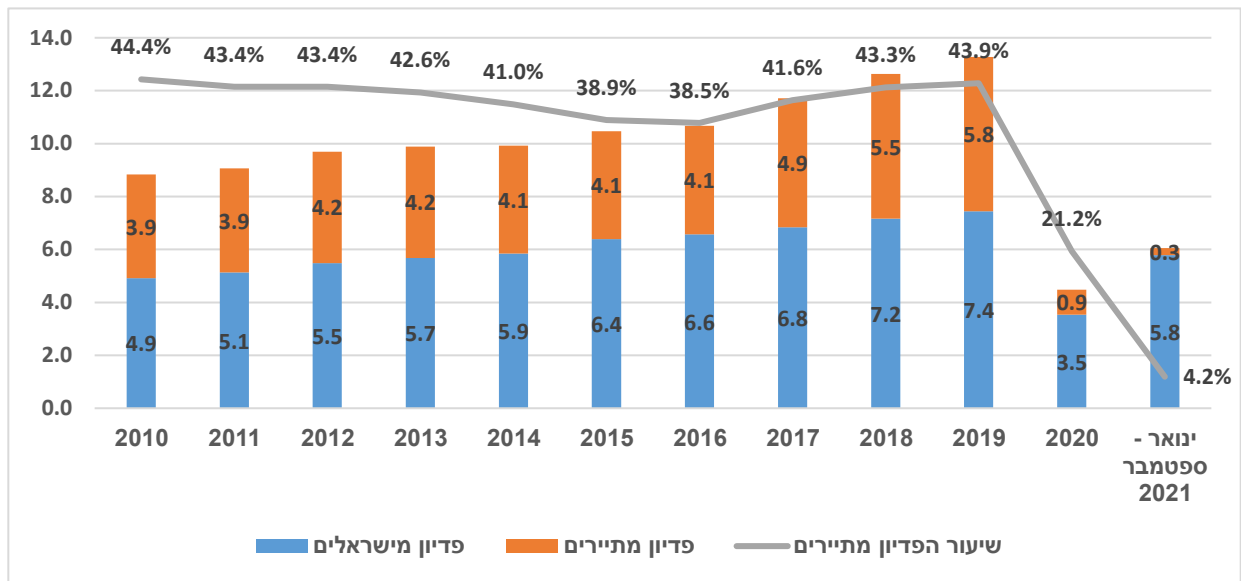
בתרשים 2 מוצגת התפלגות הפדיון במלונות בישראל לפי תיירות נכנסת ותיירות פנים בשנים 2010-2021.

¹¹ דן אנד ברדסטריט, [תמונת מצב המשק – מבט קדימה לשנת 2021](#), מרץ 2021.

¹² דן אנד ברדסטריט, [תמונת מצב המשק מוכיחה: 2021 היא שנת החזרה למסלול הצמיחה](#), דצמבר 2021.

¹³ למ"ס, [רבעון סטטיסטי לתיירות ולשירותי הארחה](#), 31 בדצמבר 2021. ההכנסות מתיירות זרה כוללות הכנסות מסחורות ושירותים בישראל וכן כוללות הוצאות של עובדים זרים.

תרשים 2 - התפלגות הפדיון במלונות לפי תיירים וישראלים (במיליארדי ש"ח, 2010 - 2021)¹⁴

מהתרשים אפשר לראות כי בשנת 2019 הפדיון במלונות היה כ-**13.3 מיליארד ש"ח**, כאשר 5.8 מיליארד ש"ח הם מלינות של תיירים, כלומר **43.9%**. בשנת 2020 הפדיון במלונות היה **4.5 מיליארד ש"ח**, כלומר חלה ירידה של **66.2%**. עיקר הירידה חלה כתוצאה מפדיון בלינות של תיירים, שירד ב-**83.7%**, לעומת ירידה בפדיון מלינות ישראלים של **52.6%**. בינואר-ספטמבר 2021 סך הפדיון במלונות היה כ-**6 מיליארד ש"ח**, עלייה של **44.5%** ביחס לתקופה המקבילה בשנת 2020, אולם בהשוואה לתקופה המקבילה בשנת 2019 מדובר על ירידה של **39%**. עיקר העלייה בשנת 2021 ביחס לשנת 2020 נובעת כתוצאה מהעלייה בפדיון של לינות ישראלים שגדל ב-**77.5%**, לעומת ירידה של **72.1%** בלינות של תיירים.

הגידול בכמות החולים המאומתים בקורונה¹⁵ וההגבלות שהוטלו על כניסת תיירים זרים לישראל בסוף 2021 הובילו לירידה בביקושים לחלק משירותי תיירות, הארחה ופנאי. עם זאת, לא הוטל סגר באופן פורמלי ולא היתה תוכנית סיוע לעסקים בענפי התיירות, הארחה והפנאי, אשר חוו ירידה בביקושים ובפדיון. ייתכן כי בחלק מעסקים אלו נוצרו קשיים בתזרים המזומנים בגין ירידה בביקושים ואי מתן סיוע.

¹⁴ הלמ"ס, [רבעון סטטיסטי לתיירות ולשירותי הארחה](#), לוח 38 - פדיון, משרות ושכר בכל המלונות, 31 בדצמבר 2021.

¹⁵ משרד הבריאות, [נגיף הקורונה בישראל - תמונת מצב כללית](#), כניסה: 3 בינואר 2021.